

Lituanistinės mokyklos Airijoje

Eglė Pastarnokienė

Dauguma lietuvių į Airiją atvyko Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą. Daugelis atvažiavo su visa šeima, planuodami padirbėti metus ar dvejus ir grįžti atgal į Lietuvą, tad rūpestis, kad vaikas neatsiliktų nuo einamų programų mokyklose, iškilo nuo pat pradžių. Dėl visų kitų Lietuvos mokyklose dėstomų dalykų problemų beveik nebuvo – visko mokomasi ir airiškose pradinėse (*Primary School*) bei vidurinėse (*Secondary School*) mokyklose, bet dėl lietuvių kalbos mokymo tėvams kilo daug klausimų. Kaip mokyti, kur, pagal kokias programas, kas galėtų tai padaryt profesionaliai? Kilus tokiam poreikiui, buvo pradėta ieškoti galimybių įkurti lituanistinę mokyklą, kurios steigimo idėją labai palaikė ir padėjo kuo galėjo tuometinė Lietuvos ambasadorė Airijoje JE Izolda Bričkovskienė. Ambasadorė padėjo ne tik patarimais, bet ir suteikdama ambasados patalpas mokyklai. Taip 2004 metų rugsėjo pradžioje į Lietuvos ambasados Airijoje patalpas susirinko pirmieji Dublino lituanistinės mokyklos „4 vėjai“ mokiniai. Nedrąsiai pirmuosius žingsnius žengusi ir pradėjusi nuo pirmų 40-ies mokinukų šiandien mokykla vos telpa trijuose mokyklos skyriuose, į kuriuos kiekvieną šeštadienį susirenka apie 500 mokinių. Tai yra didžiausia Europoje ir trečia pasaulyje lituanistinė mokykla.

Dublino „4 vėjų“ mokykla. Renatos Dapšytės nuotr.

Dublino „4 vėjų“ mokykla davė pradžią ir kitų mokyklų kūrimuisi visoje Airijoje. Šiandien per visą Airiją yra pabirusios apie 10 lituanistinių mokyklų, į kurias savaitgaliais susirenka apie 900–1000 vaikų, norinčių išmokti savo tėvų ir senelių kalbos, mokėti ne tik kalbėti, bet ir skaityti, rašyti, išmanyti turtingą Lietuvos istoriją, susipažinti su jos papročiais, tradicijomis, bendrauti su draugais

lietuviškai.

Visos lituanistinės mokyklos Airijoje yra neformaliojo švietimo įstaigos, per kurias palaikoma ir skleidžiama lietuvybė, įvairiapusiškai supažindinama su Lietuva ir sudaromos sąlygos saviraiškai lietuvių kalba. Mokymas organizuojamas periodiškai, daugelyje mokyklų – pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintą formaliojo švietimo programą ir trunka ne mažiau kaip 90 val. per mokslo metus. Mokyklų veikla grindžiama Airijos Respublikos Konstitucija, jos įstatymais, tarptautiniais bei tarpvalstybiniais susitarimais. Mokyklose didžiąją užsiėmimų dalį sudaro lietuvių kalbos mokymas: lietuvių gramatikos pagrindai, skaitymo ir rašymo įgūdžių tvirtinimas, pasakojimo, atpasakojimo įgūdžių bei saviraiškos ugdymas. Kelios pamokos per mėnesį yra skiriamos Lietuvos istorijos bei geografijos mokymui. Mokiniai turi galimybę lankyti dramos, dailės ar dainavimo pamokas. Per mokslo metus yra švenčiamos ar paminimos šventinės ir atmintinos Lietuvai dienos, švenčiamos tradicinės lietuvių šventės, mokyklai svarbios datos. Kiekviena mokykla turi savo tradicinius renginius, aktyviai dalyvauja savo miesto renginiuose, kuriuose pristato savo mokyklą ir atstovauja ne tik jai, bet būna jaunaisiais Lietuvos ambasadoriais.

Džiugu, kad su kiekvienais naujais metais mokslo metais mokinių skaičius didėja. Ateina ne tik 4–10 metų vaikai, bet ir vidurinių bei vyresnių klasių mokiniai. Vaikai skirstomi į atskiras klases, atsižvelgiant į jų amžių ir lietuvių kalbos žinias. Pačių mažiausiųjų, 4–5 metukų amžiaus, klasėje pamokų metu vaikai susipažįsta su raidėmis, jas jungia į skiemenis, skiemenis į žodžius. Per pirmuosius mokslo metus vaikai išmoksta skaityti. Gal kiek sunkiau pavyksta vaikams iš mišrių šeimų, tačiau lengvesnius žodžius perskaito ir jie. Didžioji užsiėmimų dalis yra skiriama skaitymui, rankelių lavinimui, pasakėlių klausymui ar pasakojimui. Kitas laikas skiriamas akiračio plėtimui, lavinamiesiems žaidimams, aplinkos pažinimui, būna, ateina vaikai, kurie daržovių, gyvūnų ar mus supančių daiktų pavadinimus puikiai žino angliškai, tačiau kai reikia tai įvardinti lietuviškai, vaikučiams būna problema.

Yra mokyklų, kurios turi ir paruošiamąsias klases. Jas lanko vaikučiai, kuriems jau sukako 6 metai ir kurie kitais mokslo metais eis į pirmą klasę. Jie įtvirtina skaitymo įgūdžius, lavina rankytes rašymui, mokosi pasakoti.

Nuo pat pirmos klasės pradinių klasių (1–4 klasės) mokiniai tęsia pradėtus paruošiamojoje klasėje mokslus, mokosi rašyti. Iki 4-os klasės pabaigos išmoksta

ne tik skaityti, rašyti, tačiau rašo diktantus ir mažus atpasakojimus bei rašinėlius. Taip mokytojai stengiasi vaikams padėti praplėsti lietuvių kalbos žodyną bei taisyklingai taikyti kalbos sintaksės taisykles. Vyresnieji 10–13 metų mokiniai mokosi lietuvių kalbos gramatikos, literatūros, istorijos. Rengiamos įvairios diskusijos bei projektai, taip lavinant jų šnekamąją bei rašytinę kalbą.

Airijoje baigiant vidurinę mokyklą yra galimybė per baigiamuosius egzaminus papildomai laikyti gimtosios kalbos baigiamąjį egzaminą (*Leaving Cert. Lithuanian Higher Level*). šiam egzaminui mokiniai turi pasiruošti savarankiškai, todėl vyriausieji mokyklos mokiniai (9–12 kl.) per lietuvių kalbos pamokas ruošiami šiam egzaminui. Užsiėmimus sudaro lietuvių kalbos bei literatūros pamokos, ypatingą dėmesį skiriant teksto suvokimui, rašytinei raiškai bei kalbos normoms. Šių metų rudenį Airijoje buvo priimtas sprendimas ir po kelių metų lietuvių kalbą – kaip vieną iš užsienio kalbų – bus galima pasirinkti vidurinėje mokykloje. Tai bus puiki galimybė visiems vaikams, nepriklausomai nuo to, kurioje Airijos vietovėje jie gyvena, mokytis savo gimtosios kalbos. Baigiamojo egzamino įvertinimas atestate yra lygiavertis su kitais įvertinimais ir yra svarbus skaičiuojant bendrą egzaminų balą, kuris lemia stojimo į aukštąsias mokyklas rezultatus.

Mokslo metų pradžioje mokyklos rūpinasi, kad kiekvienas mokinys turėtų savo pratybų sąsiuvinius, vadovėlius, papildomas skaitinių užduotis, mokytojai aprūpinami metodine medžiaga. Daugelyje mokyklų yra bibliotekos, kuriose platus pasirinkimas lietuvių ir užsienio rašytojų knygų lietuvių kalba. Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija kelioms vidurinėms mokykloms yra dovanojusi lietuviškų grožinės literatūros rinkinių, kuriuos sudaro ir grožinės literatūros knygos, ir knygos apie Lietuvos istoriją. Tai suteikė galimybę vaikams skaityti gimtąja kalba ne tik knygas iš namų ar lituanistinių mokyklų bibliotekų, bet ir rasti įdomią knygą savo mokyklos bibliotekoje.

Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos Užsienio lietuvių skyrius kasmet skelbia konkursus užsienio lietuvių neformaliojo lituanistinio švietimo projektams finansuoti. Šių projektų tikslas – skatinti užsienio lietuvius, lietuvių kilmės užsieniečius ir užsieniečius mokytis lietuvių kalbos, Lietuvos valstybės istorijos, kultūros, pažinti Lietuvos dabartį, taip pat sudaryti sąlygas saviraiškai lietuvių kalba, stiprinti ir puoselėti lietuvybę. Tokių projektų finansavimas yra svari parama įsigyjant metodinių ir mokymo priemonių, organizuojant įvairius kvalifikacijos kėlimo seminarus mokytojams, skatina bendradarbiavimą su kitomis

mokyklomis, esančiomis Airijoje ar kitose valstybėse. Mokytojai tobulina savo profesines žinias aktyviai dalyvaudami įvairiuose kvalifikacijos kėlimo seminaruose, vykstančiuose Airijoje ar Lietuvoje.

Mokiniai turi užklasinės veiklos, dalyvauja įvairiuose konkursuose, kurie yra organizuojami Airijoje ar Lietuvoje. Airijos lituanistinių mokyklų mokiniai aktyviai dalyvauja Airijos Lietuvių Bendruomenės ir Dublino „4 vėjų“ mokyklos organizuojamame piešinių „Piešiu Lietuvą“ ir rašinių apie Lietuvą konkurse, skirtame Kovo 11-ajai paminėti. Graži renginio pabaiga ir laureatų apdovanojimas vyksta Lietuvos ambasadoje Dubline, iškilmingo minėjimo, skirto Kovo 11-ajai paminėti, metu. Mėgstančius dainą ne vienus metus suburdavo kasmetinis lietuviškos dainos festivalis „Skambėk skambėk, lietuviška daina“.

Kovo 11-osios minėjimas Dubline, 2016 m. konkurso laureatų apdovanojimas. Renatos Dapšytės nuotr.

2014 pavasarį Dublino „4 vėjų“ ir Monachano (Monaghan) „Lietuvos vaikų“ mokyklų ketvirtokai pirmą kartą eksperimento tvarka turėjo galimybę laikyti Lietuvos nacionalinio egzaminų centro lietuvių kalbos standartizuotus testus. Tai buvo tokie patys testai, kokius laiko ir Lietuvos ketvirtokai. Džiugu, kad abiejų mokyklų mokiniai visiškai pateisino pasitikėjimą, parodė puikias lietuvių kalbos žinias, jų rezultatai nesiskyrė nuo Lietuvos mokinių ir jau kelerius metus šį testą gali laikyti ir kitose šalyse įsikūrusių mokyklų mokiniai. Testą laiko ne tik ketvirtokai, prie jų prisijungė antrokai ir aštuntokai.

Lituanistinių mokyklų mokiniai kartu su viso pasaulio lietuviais rašo Nacionalinį diktantą. 2015 m. Monachano lituanistinės mokyklos „Lietuvos vaikai“ moksleivė buvo tarp 5 geriausiai parašiusių diktantą užsienio lietuvių moksleivių grupėje ir buvo apdovanota edukacine kelione į Lietuvą.

Ne vienus metus vyksta gražus ir glaudus bendradarbiavimas su mokyklomis Lietuvoje. Dublino „4 vėjų“ mokyklos, o šiais metais ir Kavano (Cavan) „Gintarėlių“ mokyklos mokiniai ir mokytojai, vyksta vieni pas kitus į svečius. Mokiniai noriai keliauja, susipažįsta su Lietuvos ar Airijos istorija, aplanko įžymiais vietas, dalyvauja renginiuose. Užsimezgusi draugystė tęsiasi ir vėliau.

Visose mokyklose dirba savo darbą ir vaikus mylintys bei vaikų mylimi mokytojai,

kurie kiekvieną savaitgalį, po darbo savaitės kituose darbuose, skuba į mokyklas, kur dalinasi savo širdies šiluma su vaikais, stengiasi išmokyti juos taisyklingos gimtosios kalbos. Ir tikriausiai ne vieną džiaugsmo ašarą yra nubraukę mokytojai, kai jau mokyklą pabaigę mokiniai sugrįžta į mokyklą pasakyti „ačiū“ ar atveda savo nedrąsiai besižvalgančius ir tvirtai laikančius tėvelių ranką mažylius. Vadinasi, mokytojų darbas nenuėjo veltui ir pasėta meilės savo gimtai kalbai sėkla prigijo ir auga.

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.